
KIBRIS'TA ÇÖZÜM BASKISI ARTIYOR

15.11.2018

Deutsche Welle (14 Kasım 2018)

Akdenizde kızışan enerji rekabeti, Kıbrısta çözüm arayışının parametrelerinde değişime yol açıyor. Anastasiadis'in gevşek federasyon önerisi ve sondaj çalışmalarındaki hareketlilik ne anlama geliyor? Uzmanlara sorduk.

Kıbrıs sorununa çözüm arayışları yeniden ivme kazanırken adadaki Türklerin sadece yaşamsal çıkarlarını etkileyecek kararlarda oy kullanmasını öngören Kıbrıs Cumhurbaşkanı Nikos Anastasiadis'in "desantralize federasyon önerisi, tartışmaların odağına oturdu.

Kıbrıs Türklerinin lideri Mustafa Akıncı, kendilerinin "siyasi eşitlik beklediklerini belirterek "azınlık haklarıyla yetinmeyeceklerini söyledi, ancak görüşmelere tümüyle kapıları kapatmadı. Sorunun yalnızca Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türk tarafı arasında çözümlenemeyeceğini savunan Akıncı, "Tango için iki kişi gereklidir denir ya, ben o tangoyu da aştığımı düşünüyorum bu işin. Sirtaki ve halay gerekir bize. El ele tutuşarak sadece iki toplum değil garantörler, BM, AB, uluslararası toplum, iki toplumun sivil örgütleri, hepsinin bu konuda çaba harcaması gerekir dedi.

Peki soruna taraf aktörler sirtaki veya halaya hazır mı? DW Türkçe'nin sorularını yanıtlayan uzmanlar, Doğu Akdeniz'de bulunduğu iddia edilen zengin enerji kaynakları sonrasında Kıbrıs sorununa çözüm beklentilerinin arttığına, ancak çözüm önünde büyük zorlukların olduğuna dikkat çekiyor.

Beklentileri karşılamaktan uzak

Alman Friedrich Ebert Vakfı'nın Kıbrıs Direktörü Prof. Dr. Hubert Faustmann, Anastasiadis'in "desantralize federasyon önerisinin bu haliyle Türk tarafının beklentilerini karşılamaktan uzak olduğuna işaret etti.

Faustmann, "Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Anastasiadis, Kıbrıslı Türklerin tüm karar alma süreçlerine etkin bir şekilde katılımından yana olmadığını açıkça dile getirdi. Oysa bu Türk tarafının olmazsa olmaz şartı. Dolayısıyla bundan bir sonuç çıkmasını beklemiyorum diye konuştu.

Anastasiadis'in son açıklamalarını, çözüme dönük çok ciddi bir öneri olarak görmediğini ifade eden Faustmann, Kıbrıs'ta çözüm müzakerelerinin tekrar başlatılması yönündeki baskının arttığını ancak mevcut koşullarda bir çözüme ulaşılmasının ise oldukça güç olduğunu kaydetti.

"Cazip değil, taktik olabilir"

Ege Üniversitesi Öğretim Üyesi Altuğ Günal da Kıbrıs Türk ve Rum taraflarının çözüm konusunda beklentilerinin büyük farklılık gösterdiğini vurgularken mevcut haliyle Ananstasiadis'in önerisinin "cazip olmadığını kaydetti. Günal, "Anladığımız, tüm ülkeyi ve federal devleti ilgilendirecek konularda Türklerin veto ya da güçlü söz hakkı olmasın, etkin temsil olmasın, bunun karşılığında Türkler kendi bölgelerinde daha çok özerkliğe sahip olsun' diyorlar. Detayları gayet tabii görmek lazım, ama şu an Türk tarafı için kabul edilebilir değil diye konuştu.

Türk tarafının dönüşümlü başkanlık ile tüm ülke üzerinde Rumlardan daha kısa süre de olsa yönetim hakkı ve etkin temsil talep ettiğini, Rum tarafının ise kabul edilmeyeceğini bildikleri alternatif önerileri gündeme getirdiğini söyleyen Günal, "Bu son öneri de 'sürekli çözüm öneriyoruz onlar kabul etmiyor' şeklindeki geleneksel argümanı kullanabilmeleri için bir taktik olabilir görüşünü dile getirdi.

Çözüm müzakerelerinde güvenlik, garanti, toprak ve mülkiyet konularının önem taşıyan konular olmaya devam ettiğini vurgulayan Günal, "Enerji kaynakları ve gelirlerinin Kıbrıslı Türklerle paylaşımı konusunda tatmin edici bir açıklama olursa müzakerelerde Kıbrıslı Türklerin diğer konularda daha uzlaşmaya açık olması söz konusu olabilir şeklinde konuştu.

Enerji rekabeti tırmanıyor

Doğu Akdeniz'de bulunduğu düşünülen enerji kaynakları da bir yandan çözüm yönünde beklentileri artırırken diğer yandan taraflar arasında gerilimlere yol açıyor.

ABD'li ExxonMobil şirketinin sondaj gemisinin, Kıbrıs Cumhuriyeti ile yaptığı anlaşma kapsamında 15 Kasım'da 10'uncu parselde sondaj çalışmalarını başlatması bekleniyor. Bu çalışmanın zamanlaması, sadece Türkiye'nin tanıdığı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 35'inci yıldönümüne denk geldi.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ise bu konuda sert uyarılarda bulundu. Geçen hafta "Doğu Akdeniz'deki doğal kaynakların ülkemiz ve KKTC dışlanarak adeta gasp edilmesine yönelik girişimleri kesinlikle kabul etmeyeceğiz" diyen Erdoğan, önceki gün de "Uluslararası yasalara göre karasularda ne çıkarsa tüm Kıbrıs halkınındır. Ancak çıktıktan sonra dağıtımı kastetmiyoruz. Anlaşmaları yaparken KKTC ya da garantörlerin de olması lazım. Karşılıklı güven ancak bu şekilde tesis edilebilir şeklinde konuşmuştu.

Friedrich Ebert Vakfı'nın Kıbrıs Direktörü Prof. Dr. Hubert Faustmann, tırmanan bu gerilimin Kıbrıs konusunda karşı karşıya bulunulan "en tehlikeli sorun olduğunu, buna ivedilikle çözüm bulunması gerektiğini vurguladı. Faustmann, "Belki Kıbrıs sorununa çözüm bulunamayacak, ama şayet 10'uncu parselde ciddi bir kaynak keşfedilirse, işte o zaman Türkiye'nin bu süreci engelleme girişimleri nedeniyle bir mutabakat bulunması yönünde taraflar üzerinde ciddi bir baskı oluşacak" görüşünü kaydetti.

Kadir Has Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Çalışmaları Merkezi (CİES) Direktörü Dimitrios Triantaphyllou, Doğu Akdeniz'de bulunan enerji kaynaklarının, yarım asırdır devam eden Kıbrıs

sorununda "kartların yeni baştan dağıtılmasını beraberinde getirdiğine dikkat çekti.

Gelişmelerin Türkiye'nin bölgesinde bir enerji üssü olma hedefini de etkilediğine işaret eden Triantaphyllou, "Diyelim Kıbrıs'ta iddia edildiği şekilde doğalgaz ya da petrol bulundu. Peki bu nereden Avrupa'ya iletilecek? Türkiye üzerinden mi? Yoksa Türkiye dışlanacak mı? Bu soruya verilecek yanıt Kıbrıs'ta çözüm bağlamında da kilit önem taşıyor değerlendirmesini yaptı.

Kıbrıslı Rumların, Mısır, İsrail ve Yunanistan ile oluşturduğu ittifaklara, ABD şirketleriyle işbirliğine dikkat çeken Triantaphyllou, Rumların sistematik bir şekilde hareket ederken Türkiye'nin ise bu bölgede izole olmuş, marjinalleşmiş bir görüntü verdiğini söyledi. Erdoğan'ın sert söylemlerinin ne kadarının eylemlerine yansıtacağı konusunda kesin bir öngöründe bulunmanın güç olduğunu aktaran Triantaphyllou, İsrail, Yunanistan, Kıbrıs ve ABD arasındaki ittifakların caydırıcı nitelik taşıdığına dikkat çekti, "Bu nedenle de gerilim ancak belirli bir seviyeye kadar tırmanabilir dedi.

"Kaybeden Kıbrıslı Türkler"

Friedrich Ebert Vakfı'nın Kıbrıs Direktörü Faustmann ise Kıbrıs konusunda enerji kaynakları nedeniyle gerilimler sürdükçe çözüm geciktikçe bundan en büyük zarar görenin Kıbrıslı Türkler olduğu görüşünde. Avrupalı ve seküler bir yaşam tarzına sahip Kıbrıslı Türklerin, ekonomik olarak bağımlı oldukları Türkiye'deki hükümetin ideolojik yaklaşımından rahatsız olduklarını söyleyen Faustmann, bu siyasi etkinin Kuzey Kıbrıs'a da yansıdığını söyledi. Faustmann, "Dini okullar açılıyor, değişim süreci yaşanıyor. Kıbrıslı Türkler, uluslararası alanda tanınmasa da kendilerine ait devlette marjinalleşiyor. Sorunun çözülmemesi halinde Kıbrıslı Türkler kendi ülkelerinde de azınlık konumuna düşecek görüşünü dile getirdi.

Değer Akal

© Deutsche Welle Türkçe

Kaynak/Source: